

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การรับรู้สิ่งเร้าที่มากกระทบประสาทสัมผัสต่างๆเป็นธรรมชาติของมนุษย์ เริ่มตั้งแต่เป็นตัวคนของมนุษย์และพัฒนาไปเรื่อยตามวัย จนวาระสุดท้ายของชีวิต คนตรีเป็นสิ่งเร้าอย่างหนึ่งที่สามารถกระตุ้นให้บุคคลมีการรับรู้ เนื่องด้วยคนตรีเป็นศิลปะที่เกี่ยวข้องกับเสียงซึ่งมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น อาจเป็นการค้นพบโดยบังเอิญ หรืออาจเกิดจากการเลียนแบบเสียงในธรรมชาติ แล้วนำเสียงนั้นมาเรียบเรียงให้เป็นระเบียบ เกิดเป็นท่วงทำนองที่ส่งไปยังผู้ฟังให้มีการรับรู้ ซึ่งคนตรีนี้สามารถใช้ในการสื่อสารต่อคนทุกเชื้อชาติ ศาสนา เพศ วัย คนตรีจึงเป็นเหมือนภาษาสากลที่คนทั่วไปนิยม Nye & Nye, 1985 ได้ให้ความเห็นว่าเหตุที่การฟังดนตรีเป็นที่นิยมและบุคคลยอมรับเอาคนตรีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันนั้น เป็นเพราะว่าดนตรีเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาบุคคลให้มีประสบการณ์ด้านสุนทรียส และความซาบซึ้งของตนเอง อีกทั้งคนตรียังมีประโยชน์ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยเฉพาะพัฒนาการด้านอารมณ์เป็นเรื่องที่เห็นได้อย่างชัดเจน

ท่วงทำนองที่คนตรีสื่อออกมานั้น ช่วยกระตุ้นให้บุคคลเกิดการรับรู้อารมณ์ซึ่งเกิดขึ้นกับคนทุกวัย แม้แต่เด็กก็ชอบที่จะฟังดนตรีและสามารถบอกความรู้สึกหลังจากฟังดนตรีได้ (Kear & Callaway, 2000) เมื่อเด็กได้ฟังดนตรีเด็กจะมีการรับรู้อารมณ์ การรับรู้อารมณ์ของเด็กที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ เด็กมีการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆของร่างกายให้เข้ากับเสียงดนตรี เด็กบางคนอาจมีอารมณ์โกรธเมื่อทะเลาะกับเพื่อน แต่เมื่อเด็กได้ฟังดนตรีที่มีจังหวะที่ผ่อนคลาย เด็กก็จะมีอารมณ์เย็นลงได้ คนตรีจึงเป็นสิ่งที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการช่วยพัฒนาความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของเด็ก

การที่คนตรีมีส่วนช่วยในการส่งเสริมพัฒนาการในการรับรู้อารมณ์ของเด็กได้ดีก็เนื่องจากคนตรีเป็นเรื่องของการแสดงออกทางอารมณ์ คนตรีเป็นการระบายสีอันแห่งเสียง (tone color) ลงบนความเงียบ (สุกรี สุขเจริญ, 2532) เสียงดนตรีจะออกมาอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับเจ้าของอารมณ์ที่จะถ่ายทอดออกมาเป็นเสียง ซึ่งมีความหลากหลายและสามารถสร้างความสุขให้กับผู้ฟัง นอกจากนี้คนตรียังมีความสำคัญในฐานะที่เป็นผลงานศิลปะที่อาศัยการฟังเพื่อให้ได้ สุนทรียรส มีอยู่ทางเดียวเท่านั้นที่จะรับรู้ของคนตรีได้คือการฟัง ซึ่งถ้าจะเข้าถึงคนตรีได้จริงก็ต้องสัมผัสคนตรีด้วยการฟัง โดยอาศัยการรับรู้เป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับที่ Budd (1985) กล่าวไว้ว่า การฟังคนตรินั้นต้องอาศัย

ความสามารถในการได้ยินและแยกแยะในเรื่องของ เสียง จังหวะ ทำนอง สีสันแห่งเสียง รูปแบบของเพลง

ดนตรีมีองค์ประกอบมากมาย ที่สื่อได้ทั้งอารมณ์ สุข สนุกสนาน ร่าเริง เศร้า ฯลฯ ดนตรีเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งที่ผู้ประพันธ์สื่อไปยังผู้ฟัง และการฟังดนตรีเกี่ยวข้องกับอารมณ์ เมื่อผู้ฟังมีอารมณ์ร่วมไปกับดนตรีจะช่วยให้ผู้ฟังรู้สึกผ่อนคลาย ซึ่งการฟังมีหลายลักษณะคือ การฟังโดยมิได้ตั้งใจ (passive listening) การฟังเสียงดนตรีที่เร้าความรู้สึก (sensuous listening) การฟังโดยมีอารมณ์ร่วม (emotional listening) การฟังโดยรับรู้ (perception listening) (ณรุทธิ์ สุทธจิตต์, 2540) การที่บุคคลฟังโดยมีอารมณ์ร่วม บุคคลก็จะมี การรับรู้อารมณ์ต่อดนตรีที่ได้รับฟัง การฟังดนตรีเพื่อให้เกิดความซาบซึ้งนั้นสามารถพัฒนาได้ตั้งแต่วัยเด็ก และการส่งเสริมทักษะในการรับรู้อารมณ์เป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งสำหรับเด็ก ทั้งนี้เพราะความสามารถในการรับรู้อารมณ์เป็นพื้นฐานในการปรับตัวให้เข้ากับสังคม

การศึกษาวิจัยของ Eisenberg, Ferbs, Murphy, Karbond, Smith, & Maszk (1996) ค้นพบว่าวัยเด็กตอนต้นมีการรับรู้ต่ออารมณ์ด้านบวก และอารมณ์ด้านลบ ต่อมา Miller, Eisenberg, Fabe, Shell (1996) ทำการวิจัยเพิ่มเติมพบว่า การแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กเชื่อมโยงกับระดับการเรียนรู้ โดยเด็กที่มีความสามารถในการรับรู้อารมณ์ด้านบวกจะทำให้เด็กปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีด้วย แต่การที่เด็กแต่ละคนจะมีความสามารถในการตอบสนองทางอารมณ์ได้ดีเพียงใคนั้น ขึ้นอยู่กับระดับพัฒนาการของเด็ก Cobb (2001) ได้กล่าวว่า การเชื่อมโยงอารมณ์กับความคิดของเด็กก่อนวัยเรียนเริ่มพัฒนาเมื่ออายุ 3 ปี อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าเด็กอายุ 3 ปี จะสามารถเข้าใจถึงอารมณ์ความรู้สึกแต่ยังไม่สามารถสื่อสารออกมาเป็นคำพูดได้ดีเท่าที่ควร เมื่ออายุ 4-5 ปี เด็กสามารถตัดสินใจอารมณ์พื้นฐาน เช่น สุข เศร้า โกรธ ได้ (Berk 1994) ความสามารถในการรับรู้อารมณ์จะเพิ่มขึ้นตามวัยของเด็ก

การที่จะส่งเสริมให้เด็กวัยต่างๆพัฒนาความสามารถในการรับรู้อารมณ์นั้น ควรมีการจัดหา กิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับวัยและความสามารถในการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งในการศึกษาวิจัยของ Honig (2004) ค้นพบว่า การที่ครูใช้ดนตรีในกิจกรรมการเรียนการสอนมีส่วนช่วยให้เด็กผ่อนคลาย มีจินตนาการ และมีสมาธิในการทำกิจกรรมได้นานขึ้น และการส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้ และฟังดนตรีที่มีจังหวะและทำนองที่ผ่อนคลายไม่เร่งรีบ จะช่วยให้เด็กรู้สึกถึงความปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับที่ Miller (2001) กล่าวว่า ใ้เด็กได้ฟังดนตรีทำให้เด็กรู้สึกผ่อนคลาย อีกทั้งยังเป็นการฝึกให้เด็กมีจินตนาการและส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการทางกายได้ในเวลาเดียวกัน เช่นเมื่อเด็กฟังดนตรี เด็กจะแสดงการรับรู้อารมณ์ต่อดนตรีโดยการเคลื่อนไหวไปตามจังหวะหรือทำนองที่ฟัง เด็กอาจจะเคาะนิ้ว ขยับศีรษะ หรือกระโดดให้เข้าจังหวะ ซึ่งการเคลื่อนไหวให้เข้ากับดนตรีนี้เด็กสามารถใช้ร่างกายได้ทุกส่วน

นอกจากดนตรีจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และร่างกายแล้ว Campbell (2000) ได้กล่าวว่าคุณครูยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาอีกด้วย เพราะเมื่อเด็กมีอารมณ์ที่แจ่มใสสุขภาพแข็งแรง เด็กก็จะมีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Frances (1969) ที่กล่าวว่า คุณครูมีส่วนช่วยให้เด็กบรรยายความรู้สึกนึกคิดและแสดงออกได้ดีขึ้น หากใช้ดนตรีในกิจกรรม เช่น ให้เด็กฟังดนตรีและเคลื่อนไหวไปตามความรู้สึก ซึ่งเด็กที่ได้ทำกิจกรรมเหล่านี้ มีการเรียนรู้ทางการแสดงออกทางอารมณ์ได้ดีกว่าเด็กที่ไม่ได้ทำกิจกรรมทางดนตรี นอกจากนี้จากการศึกษาวิจัยในประเทศไทยของ เฉลิมชัย สิตะระโส (2538) ถึงประโยชน์ของการฟังดนตรียังพบว่า การที่เด็กได้รับฟังดนตรี มีส่วนช่วยให้เด็กสามารถเข้าใจเนื้อหานิทานที่ใช้เล่ามากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมจินตนาการของเด็กให้เพิ่มพูนขึ้นอีกด้วย

ประโยชน์อีกด้านหนึ่งของการฟังดนตรีคือดนตรีมีส่วนช่วยในการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาของเด็กให้เพิ่มพูนมากขึ้น การที่เด็กมีพัฒนาการทางด้านภาษาที่ดีก็จะไปช่วยส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางการรับรู้อารมณ์ได้ดีขึ้น Kear & Callaway (2000) ได้กล่าวไว้ว่า การบรรยายความรู้สึกทางด้านดนตรีของเด็กนั้นพัฒนาควบคู่ไปกับพัฒนาการทางภาษา เมื่อเด็กมีพัฒนาการทางภาษามากขึ้นเด็กจะมีความสามารถในการบอกถึงอารมณ์และความรู้สึกได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกับพัฒนาการทางสติปัญญาด้วย และการที่เด็กมีทักษะทางด้านภาษาที่ดียิ่งจะช่วยส่งเสริมเชื่อมโยงด้านความคิดได้ดีขึ้นด้วย

เห็นได้ว่าดนตรีมีประโยชน์มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ และองค์ประกอบของดนตรีที่จะเป็นตัวช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดการรับรู้อารมณ์นั้น มีอยู่หลายองค์ประกอบ อาทิเช่น จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน คุณภาพเสียง ความยาวเสียง บันไดเสียง เป็นต้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้ประกอบเข้าด้วยกันเกิดขึ้นเป็นเสียงดนตรีที่จะสื่อไปถึงเด็กได้ จากการค้นคว้าพบงานวิจัยในต่างประเทศหลายงาน ทำการศึกษาเรื่องการรับรู้อารมณ์ต่อดนตรี งานวิจัยที่พบส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในเรื่องของบันไดเสียงดนตรี เช่นงานวิจัยของ Kastner & Croeder (1990) และงานวิจัยของ Gregory, Worrall, & Sarge (1996) ที่ศึกษาการรับรู้อารมณ์ต่อบันไดเสียงเมเจอร์และบันไดเสียงไมเนอร์ในช่วงวัยเด็ก เนื่องจากองค์ประกอบทางด้านบันไดเสียงเป็นสิ่งที่เห็นได้เด่นชัดที่สุดในการสื่ออารมณ์ไปยังผู้ฟัง

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ต่อดนตรีของเด็กมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะดนตรีที่มีบันไดเสียงเมเจอร์และบันไดเสียงไมเนอร์ รวมทั้งความรู้ว่าเด็กในระดับอายุใดควรจะเน้นการฟังดนตรีแบบใด เพราะจะเป็นพื้นฐานทำให้ทราบได้ว่า การใช้ดนตรีแบบใดที่จะทำให้เด็กรู้สึกซาบซึ้งในการฟังดนตรี รู้สึกผ่อนคลาย ส่งเสริมกระบวนการคิดจินตนาการ และนำไปปรับใช้ในการพัฒนาทางด้านอารมณ์ของเด็ก ดังนั้นในฐานะที่ผู้วิจัยมีความประสงค์อย่างแรงกล้าที่จะทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กต่อไป จึงตระหนักดีว่าการเข้าใจการรับรู้อารมณ์ของเด็กอายุ 4-8 ปี อย่างถูกต้องเป็นสิ่งจำเป็นในการที่จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมต่อไป

ได้ อีกทั้งยังไม่ปรากฏว่ามีงานวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้อารมณ์ต่อบันไดเสียงดนตรีของเด็กในประเทศไทย จึงเป็นเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาพัฒนาการในการรับรู้อารมณ์ต่อบันไดเสียงดนตรีของเด็กในช่วง อายุ 4-8 ปี อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจเกี่ยวกับความสามารถในการรับรู้อารมณ์ต่อดนตรีของเด็กในวัยนี้และเพื่อให้เป็นการกระตุ้นให้มีการพัฒนาท่วงทำนอง และจังหวะดนตรีที่เหมาะสมสำหรับเด็กต่อไปด้วย

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. อารมณ์ (emotion)

1.1 ความหมายของคำว่า “อารมณ์”

อารมณ์ (emotion) ตามความหมายใน Oxford Advanced Learner's Dictionary (2000) ให้ความหมายของอารมณ์ว่าหมายถึง ความรู้สึกที่แสดงออกอย่างชัดเจนเช่น ความรัก ความกลัว หรือความโกรธ เป็นส่วนหนึ่งของลักษณะนิสัยของบุคคลที่ประกอบไปด้วยความรู้สึก

อารมณ์ (emotion) ตามความหมายของ Hothersal (1985 cited in Carlson & Hatfield, 1992) หมายถึง ประสบการณ์หรือความรู้สึกร่วมส่วนบุคคลในการแสดงพฤติกรรม (ยิ้มหรือกอด กราด) ทิศทางเป้าหมายของพฤติกรรม (การต่อสู้หรือถอยหนี) และการตอบสนองทางกายภาพ (หัวใจเต้นแรงขึ้นและเหงื่อออก)

นอกจากศัพท์คำว่า “emotion” แล้ว ยังมีศัพท์ต่างๆที่มีความคล้ายคลึงกับอารมณ์เช่น mood และ feeling ซึ่งนักทฤษฎี ได้แยกแยะความแตกต่างระหว่างคำศัพท์ต่างๆเหล่านี้ในลักษณะของความยาวนานของการเกิด ดังนี้

Emotion states	คือ	ความรู้สึกที่รุนแรงที่เกิดขึ้นในระยะเวลาที่จำกัด
Emotion triats	คือ	ความรู้สึกที่มีความรุนแรงน้อยกว่าแต่ยังคงอยู่ไปถึงวันต่อไป และ มักมีความยาวนานกว่า
Mood	คือ	ความรู้สึกที่แผ่กระจาย ไม่รุนแรง และมีความยาวนานกว่า Emotion
Feeling	คือ	การแสดงถึงสิ่งที่บุคคลรู้สึกอยู่ในช่วงระยะเวลานั้นๆ

โดยสรุปแล้วศัพท์ทั้ง 3 คำ มีความแตกต่างกันคือ Emotion จะมีความรุนแรงแต่มีความคงอยู่ในระยะเวลาอันสั้น Mood มีความรุนแรงน้อยกว่าแต่คงอยู่นานกว่า ส่วน Feelings นั้นเป็นสิ่งที่แทบจะไม่เห็นอย่างชัดเจน ดิคอยู่ในจิตใจในช่วงเวลาที่สั้นมาก (Carlson & Hatfield, 1992)

1.2 กลุ่มของอารมณ์

การแบ่งกลุ่มอารมณ์ มีผู้จัดแบ่งกลุ่มอารมณ์ใน 2 ลักษณะคือ กลุ่มของอารมณ์ตามลักษณะของ Goleman (1996) และกลุ่มของอารมณ์ตามลักษณะของ Jersild (Cited in Dinkmeyer, 1967)

1.2.1 กลุ่มอารมณ์ตามแบบของ Goleman (1996) ได้แบ่งกลุ่มของอารมณ์ที่มีความหมายใกล้เคียงกันในแต่ละอารมณ์ไว้ในกลุ่มเดียวกัน จัดแบ่งเป็นกลุ่มดังนี้

1.2.1.1 กลุ่มความโกรธ (anger) ซึ่งมีระดับอารมณ์ต่างๆดังนี้ : ความโกรธอย่างรุนแรง (fury) ความรู้สึกโกรธเคืองและตกใจ (outrage) ความรู้สึกขมขื่นและขัดเคืองใจ (resentment) การกริ้วโกรธ (wrath) การหัวเสีย (exasperation) ความรู้สึกขุ่นเคืองและตกใจเมื่อเห็นว่าไม่เป็นธรรม (indignation) ความรู้สึกรำคาญ (vexation) ความขมขื่นและโทสะ (acrimony) ความชิงชังโกรธแค้น (animosity) ความรู้สึกหงุดหงิดรำคาญใจ (annoyance) ความหงุดหงิด โกรธง่าย (irritability) ความเป็นปฏิปักษ์ (hostility) และบางทีรวมถึง ความเกลียดชังอย่างรุนแรง (pathological hatred) และความก้าวร้าว (violence) ด้วย

1.2.1.2 กลุ่มความเศร้า (sadness) ซึ่งมีระดับอารมณ์ต่างๆดังนี้ : ความเศร้าโศก (grief) ความเศร้าเสียใจ (sorrow) ความไม่ร่าเริง (cheerlessness) ความรู้สึกหม่นหมองหรือท้อแท้ (gloom) ความเศร้าหมอง (melancholy) ความสงสารตนเอง (self-pity) ความรู้สึกเหงา (loneliness) ความรู้สึกซึมเศร้าหดหู่ (dejection) ความสิ้นหวัง (despair) ความซึมเศร้าอย่างรุนแรง (severe depression)

1.2.1.3 กลุ่มความกลัว (fear) ซึ่งมีระดับอารมณ์ต่างๆดังนี้ : ความกังวล (anxiety) ความหวั่นใจว่าจะเกิดเหตุร้าย (apprehension) ความหวาดกลัว (nervousness) ความกังวลเป็นห่วง (concern) ความรู้สึกหวั่นวิตกหรือวุ่นวายใจ (consternation) ความกังวลหรือพร้อใจว่าจะเกิดเหตุไม่ดี (misgiving) ความระแวงระวัง (wriiness) ความกังวลว่าจะเกิดสิ่งผิดปกติ (qualm) ความกระสับกระส่ายเป็นกังวล (edginess) ความวิตกและหวาดผวาว่าอาจจะเกิดอะไรขึ้นบางอย่าง (dread) ความตระหนกกลัว (fright) ความกลัวสุดขีด (terror) ความกลัวที่ผิดปกติ (phobia) ความตื่นตระหนกและความกลัวที่ทำให้ทำอะไรโดยไม่ยั้งคิด (panic)

1.2.1.4 กลุ่มความสนุกสนาน (enjoyment) ซึ่งมีระดับอารมณ์ต่างๆดังนี้ : ความรู้สึกเป็นสุข (happiness) ความรู้สึกสนุก (joy) ความโล่งใจ (relief) ความรู้สึกพอใจและสบายใจ (contentment) ความสุขสำราญอย่างสมบูรณ์ (bliss) ความรู้สึกพอใจหรือความรื่นรมย์ (delight) ความรู้สึกขบขัน (amusement) ความรู้สึกภูมิใจ (pride) ความรู้สึกสุขความพึงพอใจที่เกี่ยวข้องกับทางกาย (sensual pleasure) ความรู้สึกตื่นเต้นหรือมีความสุขอย่างมาก (thrill) ความรู้สึกปลื้มเปรี๊ยะ (rapture) ความพึงพอใจ (gratification) ความพอใจเพราะได้ตามต้องการ (satisfaction) ความปลื้มปิติ (euphoria) ความซี้เถื่อน (whimsy) ความรู้สึกปิติสุขอย่างยิ่ง (ecstasy) ความคลั่งไคล้ (mania)

1.2.1.5 กลุ่มความรัก (love) ซึ่งมีระดับอารมณ์ต่างๆดังนี้ : ความรู้สึกยอมรับ (acceptance) ความรู้สึกเป็นมิตร (friendliness) ความรู้สึกไว้วางใจ (trust) ความกรุณา (kindness) ความรู้สึกผูกพัน (affinity) ความรักและความผูกพัน (adoration)

1.2.1.6 กลุ่มความประหลาดใจ (surprise) ซึ่งมีระดับอารมณ์ต่างๆดังนี้ : ความรู้สึกตกใจอย่างรุนแรงจนช็อก (shock) ความรู้สึกอึ้งงวยงงมาก (astonishment) ความรู้สึกประหลาดใจอย่างขึง (amazement) ความรู้สึกประหลาดใจ (wonder)

1.2.1.7 กลุ่มความรังเกียจชิงชัง (disgust) ซึ่งมีระดับอารมณ์ต่างๆดังนี้ : การดูถูก (contempt) การเหยียดว่าต่ำต้อยหรือไม่สำคัญ (disdain) การดูหมิ่น (scorn) ความรังเกียจ (abhorrence) ความรู้สึกต่อต้าน รังเกียจ (aversion) ความไม่ชอบใจ (distaste) ความรู้สึกขยะแขยง (revulsion)

1.2.1.8 กลุ่มความละอายใจ (shame) ซึ่งมีระดับอารมณ์ต่างๆดังนี้ : ความรู้สึกผิดเพราะทำสิ่งไม่คิดลงไป (guilt) ความรู้สึกประหม่า อาย หรือผิด (embarrassment) ความผิดหวัง (chagrin) ความเสียใจหรือสำนึกในความผิดที่ทำไป (remorse) ความอับอายเมื่อถูกเหยียดหยามหรือทำผิดต่อหน้าธารกำนัล (humiliation) ความเศร้าเสียใจหรือความผิดหวัง (regret)

1.2.2 กลุ่มของอารมณ์ตามแบบของ Jersild (Cited in Dinkmeyer, 1967) ได้แบ่งอารมณ์เป็นสองกลุ่ม คือ อารมณ์ทางบวก (positive emotions) เช่น สุข สนุกสนาน ร่าเริง แจ่มใส และอารมณ์ทางลบ (negative emotions) เช่น เศร้า เหงา เสียใจ หดหู่ ซึ่งอารมณ์ต่างๆ เหล่านี้ มีพัฒนาการการเกิดในช่วงอายุที่แตกต่างกันไป Berk (1994) กล่าวว่า อารมณ์สุข อารมณ์โกรธ อารมณ์เศร้า อารมณ์กลัว เกิดขึ้นตั้งแต่วัยทารก

1.3 อารมณ์ตามมุมมองของกลุ่มทฤษฎีต่างๆ

ในแต่ละกลุ่มทฤษฎี ก็มีมุมมองที่แตกต่างกันไป ดังที่ Carlson & Hatfield, (1992) ได้แบ่งกลุ่มทฤษฎีเกี่ยวกับอารมณ์ไว้ดังนี้

1.3.1 Traditional Approaches to Emotion

ในกลุ่มนี้มองว่าอารมณ์เป็นเรื่องของแรงจูงใจในการที่จะตอบสนองอย่างมีประสบการณ์ อย่างเป็นระบบทางด้านไม่ว่าจะเป็นด้านสรีระ หรือ พฤติกรรมต่อตัวแปรภายในและภายนอกซึ่งได้มีนักทฤษฎีในกลุ่มต่างๆกล่าวถึงอารมณ์ในลักษณะต่างๆดังนี้

1.3.1.1 กลุ่มแรงจูงใจ (Motivation approach) อาทิเช่น Freud, Jung, Bowlby, และ Leeper ได้นำเรื่องแรงจูงใจมาอธิบายประสบการณ์ทางอารมณ์ (emotional experience) พรอยด์ (1970) กล่าวว่า อารมณ์เกิดขึ้นโดยสัญชาตญาณและกระบวนการจิตได้สำนึกซึ่งนำไปสู่การเกิด

พฤติกรรมของบุคคล และกระบวนการการป้องกันตนเองทางจิตจะช่วยป้องกันคนให้พ้นจากการเจ็บปวด

1.3.1.2 กลุ่มที่มองอารมณ์ในมุมมองที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางร่างกาย อาทิเช่น William James มองว่า อารมณ์เกิดจากเมื่อบุคคลรับรู้สิ่งเร้าจากภายนอก ส่งผลให้เกิดการตอบสนองทางร่างกาย

1.3.1.3 กลุ่มที่มองอารมณ์ในมุมมองที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม อาทิเช่น John Watson, B.F. Skinner, J.R. Millenson, และ O.Hobart Mowrer นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้เช่น Watson กล่าวว่า อารมณ์ที่เกิดขึ้นเบื้องต้นมี 3 ชนิดด้วยกันคือ กลัว (Fear) โทสะ (Rage) รัก (Love) อารมณ์ต่างๆเกิดจากการเรียนรู้และสามารถปรับให้ลดลงได้ ส่วน Skinner กล่าวว่าอารมณ์เป็นปฏิกิริยาตอบสนองที่เกิดขึ้นจากผลของการได้รับผลต่อเนื่องของพฤติกรรม

1.3.2 Motivational and Cognitive Theories of Emotion

กลุ่มนี้มองว่าอารมณ์เกิดขึ้นจากกระบวนการแรงจูงใจและกระบวนการคิด นักจิตวิทยาที่สำคัญของกลุ่มนี้ เช่น

Carl Jung มองว่าจิตใจนั้นหมายรวมถึง ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม เขาอธิบายลักษณะพื้นฐานของบุคลิกภาพที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลว่า เมื่อบุคคลได้รับข้อมูลและแปลผลโดยความคิดหรือความรู้สึก และเพราะบุคคลมีความแตกต่างกันทางความคิดและความรู้สึก ทำให้เกิดอารมณ์ที่แตกต่างกันในการรับรู้และตีความ

นักจิตวิทยาอีกท่านหนึ่งคือ Richard Lazarus (1984) กล่าวว่า ก้าวแรกในการลำดับอารมณ์คือการใช้สติปัญญาในการประเมิน ซึ่งกระบวนการประเมินนั้นมี 3 ขั้นตอนด้วยกัน คือ ขั้นแรกบุคคลจะพยายามประเมินผลลัพธ์ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ขั้นต่อมา บุคคลตัดสินใจว่าสิ่งใดทำได้หรือควรทำเกี่ยวกับเหตุการณ์นั้น ขั้นสุดท้ายเป็นการประเมินซ้ำในส่วนของข้อมูลที่เข้ามา เป็นการประเมินเพื่อสรุปว่าจะมีลักษณะอารมณ์เช่นใด

ส่วน Stanley Schachter (1975) กล่าวว่าทั้งความคิดและปฏิกิริยาทางกายเป็นตัวสนับสนุนที่สำคัญต่ออารมณ์ ปัจจัยด้านความคิดกำหนดอารมณ์ที่เฉพาะเจาะจง

1.3.3 Neurophysiological Theories of Emotion

กลุ่มนี้มองว่า อารมณ์ต่างๆเกิดจากการทำงานของสมองในส่วนที่ต่างกัน สมองแต่ละส่วนมีหน้าที่เฉพาะเจาะจง นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ ได้แก่ Joseph LeDoux และ James Henry กล่าวว่าการทำงานของระบบประสาทส่วนกลาง (Central nervous system) และระบบประสาทส่วนปลาย (Peripheral nervous system) พบว่าระบบประสาทส่วนกลางมีหน้าที่ในการประเมินสิ่งเร้าและสร้างการสนับสนุนต่อประสบการณ์ทางอารมณ์ (Emotional experience) และการแสดงออกทางอารมณ์

(Emotional expression) ในขณะที่ระบบประสาทส่วนปลายจะสร้างการสนับสนุนที่เฉพาะเจาะจงต่อประสบการณ์ทางอารมณ์และการแสดงออกทางอารมณ์

1.3.4 Expressive Theories of Emotion

นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้อธิบายอารมณ์ในมุมมองของการแสดงออกเกี่ยวกับพฤติกรรม

Plutchik (1984) ตั้งข้อสังเกตว่าอารมณ์และพฤติกรรม เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกันจนแยกไม่ออก อารมณ์พื้นฐานมีทั้งหมด 8 ชนิด คือ กลัว (fear) โกรธ (anger) สนุก (joy) เศร้า (sadness) ยอมรับ (acceptance) รังเกียจ (disgust) คาดหวัง (expectancy) และประหลาดใจ (surprise) อารมณ์เหล่านี้เมื่อนำมาผสมกันจะเกิดเป็นอารมณ์ชนิดต่างๆต่อไป

Millenson (1974) กล่าวถึงอารมณ์พื้นฐาน 3 อย่าง คือ กังวล (anxiety) โกรธ (anger) และร่าเริง (Elation) อารมณ์เหล่านี้สามารถได้รับการวางเงื่อนไขการกระทำด้วยหลักการของ Pavlovian principle เช่น อารมณ์กลัวและกังวลเกิดขึ้น โดยการเสริมแรงทางลบ ในขณะที่อารมณ์ร่าเริงเกิดขึ้นโดยการเสริมแรงทางบวก

จากการศึกษาถึงทฤษฎีทางอารมณ์ของกลุ่มต่างๆ ทำให้ทราบว่าคนที่บุคคลจะมีการรับรู้อารมณ์ทางบวกและทางลบ เกิดขึ้นจากปัจจัยในหลายๆด้านประกอบกัน คือ ในด้านของแรงจูงใจ ร่างกาย สถิติปัญญา รวมทั้งประสบการณ์ในอดีต Dinkmyer (1967) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กสอดคล้องทฤษฎีในกลุ่มต่างๆไว้ว่า พัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กจะพัฒนาสอดคล้องไปกับพัฒนาการด้านร่างกาย สถิติปัญญา ปัจจัยแวดล้อม เช่น ครอบครัว โรงเรียน และสังคม การที่เด็กได้เข้าสังคม ช่วยให้เด็กพัฒนาความสามารถในการรับรู้อารมณ์ได้ และ Berk (1994) มีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า การแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กเชื่อมโยงกับการรับรู้และตีความอารมณ์ของผู้อื่น การที่เด็กจะสามารถตีความอารมณ์ของผู้อื่นได้นั้น เด็กจะต้องมีพัฒนาการทางสถิติปัญญาควบคู่ไปด้วย

2. การเข้าใจและรับรู้อารมณ์

พัฒนาการในการรับรู้อารมณ์ของเด็กจะลึกซึ้งเพียงใดนั้น ต้องเชื่อมโยงกับความสามารถในการตีความความรู้สึกของผู้อื่น ความสามารถนี้พัฒนามาตั้งแต่วัยทารกและต้องอาศัยพัฒนาการด้านอื่นๆประกอบด้วย ซึ่ง Berk (1994) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางด้านการเข้าใจและรับรู้อารมณ์ไว้ดังนี้

ช่วงวัย 3-6 ปี เด็กมีพัฒนาการทางภาษา ความสามารถทางร่างกายและสถิติปัญญาเพิ่มขึ้นทำให้เด็กพัฒนาความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเอง เริ่มมีความเข้าใจในสาเหตุที่เกิด

อารมณ์และผลที่ตามมา แต่ยังคงสืบอารมณ์ของผู้อื่นตามลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกมากกว่า ความรู้สึกภายในของผู้อื่น เช่นเมื่อเด็กวัย 4-5 ปี เห็นผู้ใหญ่ทำท่าทางหน้าบึ้ง ไม่พูด เด็กรับรู้และบอกได้ว่าผู้ใหญ่มีอารมณ์โกรธจากท่าทางที่ผู้ใหญ่แสดงออก (EL-Sheikh, Cummings & Goetsch, 1989) หรือเมื่อเด็กเล่นกับเพื่อนและเห็นเพื่อนยิ้ม เด็กสามารถบอกได้ว่าเพื่อนดีใจ และสนุก แต่ยังไม่สามารถบอกความรู้สึกภายในของเพื่อนได้ (Fabes, Eisenberg, Nyriam, Michealier, 1991)

ในขณะที่วัย 7-11 ปี เด็กมีพัฒนาการทางภาษาที่เพิ่มมากขึ้น เด็กมีความเข้าใจในสาเหตุที่เกิดอารมณ์และผลที่ตามมามากกว่าเด็กวัย 3-6 ปี และสามารถให้คำอธิบายถึงอารมณ์ที่สลับซับซ้อนขึ้น เริ่มรับรู้ว่าเป็นสถานการณ์หนึ่งบุคคลสามารถเกิดอารมณ์ได้มากกว่า 1 อารมณ์ เด็กยังแสดงออกถึงความรู้สึกส่งสารผู้อื่น เช่นในการทดลองให้เด็กวัย 8- 11 ปี ทำงานเป็นกลุ่ม และถ่ายวิดีโอให้เด็กดูการทำงาน เด็กสามารถบอกได้ว่าเพื่อนคนใดที่ชอบแกล้งผู้อื่น เพื่อนคนใดถูกแกล้ง และเพื่อนคนใดที่เป็นกลาง ทั้งยังสามารถบรรยายความรู้สึกในการทำงานกลุ่มของตนเองและเพื่อนได้ เด็กแสดงออกถึงความรู้สึกส่งสารเพื่อนที่ถูกรังแก และความสามารถนี้เพิ่มขึ้นตามวัย (Berdondini, 2001)

แต่เด็กในวัยนี้ยังไม่สามารถรับรู้ได้ว่าในเหตุการณ์หนึ่งสามารถเกิดอารมณ์ได้ทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Harris (1982) ที่ศึกษาพบว่าเมื่อให้เด็กวัย 6 และ 10 ปี ดูตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เด็กวัย 10 ปีสามารถรับรู้ได้ว่าเหตุการณ์ 1 เหตุการณ์ สามารถเกิดอารมณ์ได้มากกว่า 1 อารมณ์ แต่ยังไม่สามารถรับรู้ได้ว่าในเหตุการณ์หนึ่งสามารถเกิดอารมณ์ได้ทั้งทางบวกและทางลบ

3. ดนตรีมีผลต่ออารมณ์

ดนตรีเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับการเกิดของสังคมมนุษย์ เมื่อมนุษย์มีการเรียนรู้และพัฒนาขึ้นตามกาลเวลา ดนตรีก็ได้พัฒนาเรื่อยมาพร้อมกับความเจริญของสังคมมนุษย์ ในยุคแรกนั้นมนุษย์ค้นพบว่าเสียงต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญจากการกระทบกันของวัตถุทำให้เกิดความเพลิดเพลิน (Hoffer, 1985) มนุษย์จึงได้นำเสียงต่างๆ มาเรียบเรียงก่อให้เกิดเป็น จังหวะ และทำนองต่างๆ ซึ่ง Hargreaves & North (1997) มีความเห็นว่าเสียงที่เกิดขึ้นเป็นท่วงทำนองนี้สามารถช่วยมนุษย์ในการสื่อสารอารมณ์ที่เกิดขึ้น เช่นอารมณ์โกรธ อารมณ์สนุกสนาน ดนตรีเปรียบเสมือนภาษาที่ใช้ในการสื่อสารแทนคำพูด โดยการใช้เวลาหรือจังหวะทางดนตรี (rhythm) และการเคลื่อนที่ของทำนอง (tone) ในการบรรยาย เห็นได้ว่าดนตรีเป็นศิลปะอย่างหนึ่งและเป็นตัวแทนของอารมณ์ต่างๆ ในเรื่องของอารมณ์ในดนตรีนั้น Plato (1963 cited in Gaut & Lopes, 2001) ได้กล่าวว่าดนตรีนั้นไม่สามารถเสร้าง่ายด้วยตนเองได้ การที่เราบอกว่าดนตรีเสร้าง่ายนั้นเป็นเพราะว่าเรามีอารมณ์ร่วม

ไปกับดนตรี คนตรีเป็นตัวกระตุ้นให้เราารู้สึกเศร้า และการที่ดนตรีทำให้เรารู้สึกถึงอารมณ์ต่าง ๆ นั้น เกิดจากองค์ประกอบต่างๆ เช่น จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน คุณภาพของเสียง ความยาวเสียง และ ระดับเสียง ซึ่ง Pratt (1973 cited in Budd, 1985) ได้ให้ความเห็นว่า ระดับเสียงที่ต่างกันทำให้เกิด อารมณ์ที่ต่างกัน เช่น กังวล หงุดหงิด ผ่อนคลาย สุขสดใส นอกจากเรื่องของระดับเสียงแล้ว ยังได้มีการค้นพบว่า บันไดเสียงดนตรีนั้นสามารถใช้ในการสื่ออารมณ์ได้เช่นกัน โดยบันไดเสียงคนตรี เมเจอร์ (major scale) เมื่อฟังแล้วกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกในทางด้านบวกหรือสว่างสดใส เช่น สุข ใส สนุกสนาน ร่าเริง สบายใจ ส่วนบันไดเสียงไมเนอร์ (minor scale) เมื่อฟังแล้วก่อให้เกิด ความรู้สึกในทางลบ หรือหม่นหมอง เช่น เศร้าสร้อย หม่นหมอง หดหู่ เหงา ซึมเศร้า Hevner (1963 cited in Terwogt & Grinsver, 1991)

4. การรับรู้อารมณ์ต่อดนตรี

ดนตรีนั้นเป็นเหมือนศาสตร์ที่คิดทวิสื่อไปยังผู้ฟัง ประสบการณ์ดนตรีที่สื่อไปยังผู้ฟังก็คือ อารมณ์ โดยคิดทวินั้นเกิดความคิดที่จะสื่อรูปแบบของอารมณ์ลงในดนตรี ทำให้เกิดเป็นเสียงต่างๆ ซึ่งเปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของอารมณ์ และสัญลักษณ์นี้จะถูกตีความ เมื่อผู้ฟังรับคลื่นเสียงที่เป็น สัญลักษณ์เหล่านี้ผ่านทางหูและส่งไปตีความในส่วนของสมอง ทำให้เกิดความรู้สึกและอารมณ์ดังที่ กวีต้องการจะสื่อ (Budd, 1995) ในการรับรู้สิ่งที่ดนตรีสื่อออกมานั้น อริยะ สุพรรณเกษ (2543) ได้ ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า เมื่อบุคคลฟังดนตรีที่ถูกสื่อมา ระบบประสาทส่วนแรกที่เสียงดนตรี มากระทบคือ หู จากนั้นคลื่นเสียงที่มากระทบก็จะถูกส่งไปยังสมองเพื่อตีความ จากนั้นก็จะไป กระตุ้นความคิดของคนเราในการตีความดนตรี โดยเชื่อมโยงกับความรู้สึก (feeling) สภาวะอารมณ์ (mood) และอารมณ์ (emotion) และเมื่อบุคคลประสพกับอารมณ์ต่างๆ จะเกิดการเปลี่ยนแปลง ทางด้านร่างกาย คือ เกิดการหดตัวของหน้าผาก กล้ามเนื้อเกิดความตึงหรือผ่อนคลาย การเต้นของ ชีพจรเปลี่ยนไป สิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นนี้ถือว่าเป็นการทำงานร่วมกันของร่างกายกับสมอง จะสังเกตได้ ว่าหากเราฟังดนตรีที่มีจังหวะเร็ว เสียงดัง เราจะรู้สึกว่ชีพจรเต้นเร็ว หรือถ้าฟังดนตรีที่มีจังหวะช้า หรือเสียงเบาจะทำให้เรารู้สึกถึงความผ่อนคลาย

ทักษะในด้านการรับรู้เสียงที่สื่อออกมานั้นเริ่มพัฒนามาตั้งแต่บุคคลยังอยู่ในครรภ์มารดา จากการศึกษาของ Standley (2001) พบว่าทารกในครรภ์มีปฏิกิริยาตอบสนองต่อเสียงของมารดา และในงานวิจัยของ Trevarthen & Malloch (2002) พบว่าเมื่อทารกฟังเสียงดนตรี ทารกมีปฏิกิริยา ตอบสนอง โดยดูจากอัตราการคูดจุกนมของทารก ทักษะในด้านการรับรู้นี้มีกรพัฒนาอย่าง ต่อเนื่องมาจนถึงวัยเด็ก เมื่อเด็กโตขึ้นก็จะมีความสามารถทางการรับรู้สิ่งที่ดนตรีสื่อมากขึ้น โดยผ่าน กิจกรรมการเรียนรู้ (Runkle & Eriksen, 1976) และความสามารถในการรับรู้อารมณ์ต่อดนตรี ก็จะ เริ่มปรากฏให้เห็นเด่นชัดขึ้นตามวัย Kivy (1989 cited in Gout & Lope, 2001) ได้กล่าวถึงวิธีการที่

เด็กตอบสนองว่ามีการรับรู้ทางอารมณ์หลังจากที่ได้ฟังดนตรีไว้ว่า เมื่อเด็กฟังดนตรีก็จะมี การตอบสนองว่ารับรู้อารมณ์ซึ่งสังเกตได้จากการที่เด็กเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น เคาะนิ้ว ขยับขาตาม จังหวะ หรือกระโดดขึ้นลง การเคลื่อนไหวเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนให้เห็นว่า เด็กมีการรับรู้ อารมณ์ต่อดนตรีที่ฟัง และการที่เด็กจะรับรู้อารมณ์ได้มากน้อยเพียงใดนั้นสอดคล้องไปกับระดับ พัฒนาการทางด้านอารมณ์และการรับรู้ดนตรี

การที่บุคคลมีการรับรู้อารมณ์ต่อดนตรีที่ฟังอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆใน ดนตรีที่สื่อมายังผู้ฟัง Cooke (1960 cited in Kanimiska & Woolf, 2000) ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า อารมณ์ที่ต่างกันจากการฟังดนตรีนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆทางด้านดนตรี เช่น จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน และองค์ประกอบที่เด่นชัดในการสื่ออารมณ์มายังผู้ฟังก็คือ บันไดเสียง บุคคล จะมีการรับรู้อารมณ์ต่อบันไดเสียงดนตรีมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นกับความสามารถในการรับรู้ดนตรี ด้วย Bergethon & Boadman (1979) ได้กำหนดระดับพัฒนาการของเด็กไว้ว่า เด็กจะมีความสามารถ ในการจำรูปแบบบันไดเสียงเมื่ออายุ 6-8 ปี

เพื่อศึกษาพัฒนาการในการรับรู้อารมณ์ต่อดนตรี งานวิจัยในอดีตหลายงานได้นำหลักการ ของ Cooke (1960 cited in Kanimiska & Woolf, 2000) ที่กล่าวว่าบันไดเสียงสามารถกระตุ้นให้เกิด การรับรู้อารมณ์ได้ มาเป็นองค์ประกอบในการวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ บันไดเสียงเมเจอร์ และ บันไดเสียงไมเนอร์ บันไดเสียงทั้งสองชนิดกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ที่แตกต่างกัน คือ

1. บันไดเสียงเมเจอร์กระตุ้นให้เกิดอารมณ์ในกลุ่ม สุข สดใส สนุกสนาน สบายใจ ร่าเริง
2. บันไดเสียงไมเนอร์กระตุ้นให้เกิดอารมณ์ในกลุ่ม เศร้าสร้อย หม่นหมอง หดหู่ เหมง

ซึมเศร้า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในยุคเริ่มต้นของการศึกษาด้านการรับรู้อารมณ์ต่อการฟังดนตรีนั้น ได้มีผู้เริ่มศึกษาเบื้องต้น ตั้งแต่ปี 1935 โดย Havner (1935 cited in Kastner & Crowder, 1990) ได้พบว่าบันไดเสียงเมเจอร์มี ผลก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกในทางบวกเช่น อารมณ์สุข สดใส สนุกสนาน ร่าเริง และ แจ่มใส ส่วนบันไดเสียงไมเนอร์นั้นก่อให้เกิดความรู้สึกในทางลบเช่น อารมณ์เศร้า เหมง กลัว และ โกรธ ในช่วงต่อมา Wedin (1972 cited in Kastner et al.,1990) และ Clyner (1982 cited in Cunningham & Sterling,1988) ต่างก็ได้ทำการวิจัยเพื่อยืนยันแนวคิดของ Havner และได้คำตอบเหมือนกับที่ Havner ได้กล่าวไว้ อย่างไรก็ตามในงานวิจัยยุคแรกๆนั้น เป็นเพียงการศึกษาเพื่อยืนยันว่า บันไดเสียง เมเจอร์ก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกในทางบวก และบันไดเสียงไมเนอร์ก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกในทางลบเท่านั้น ยังไม่ได้มีการศึกษาถึงช่วงพัฒนาการด้านอารมณ์ในเด็กว่าความสามารถ ในการรับรู้อารมณ์ต่อบันไดเสียงดนตรีแต่ละชนิดนั้นจะเกิดขึ้นที่ช่วงอายุใด ต่อมา Cunningham

et al. (1988) ได้ทำการศึกษาในเด็กกลุ่มอายุ 4, 5, 6 และ 19 ปี ซึ่งในการวิจัยของ Cunningham et al. นี้ได้มีการให้เด็กฟังเพลงในทำนองที่ให้ความรู้สึก สุข เศร้า โกรธ ที่มีคำพูดและเสียงประกอบ เช่น ฉันทน์ไม่ยอมออกไป และมีเสียงสะท้อน จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างระบุว่ามีความรู้สึก สุข เศร้า โกรธ หรือ กลัว หลังจากฟังเพลง ในการวิจัยนี้พบว่าเด็กมีความสามารถระบุอารมณ์สุข เศร้า โกรธ ได้ถูกต้องเมื่ออายุ 6 ปี แต่ยังไม่สามารถระบุอารมณ์กลัวได้ และมีข้อขัดแย้งในการวิจัยว่าเด็กอายุ 4 ปี มีระดับคะแนนในการระบุอารมณ์กลัวสูงกว่าเด็กอายุ 6 ปี ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการวิเคราะห์แล้วว่าจากการที่งานวิจัยของ Cunningham et al. ใช้กลุ่มตัวอย่างอายุ 4, 5, 6 และข้ามไปที่อายุ 19 ปี ทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบพัฒนาการในการรับรู้อารมณ์ต่อบันไดเสียงดนตรีได้อย่างต่อเนื่อง และการที่ช่วงวัยรุ่นใช้กลุ่มตัวอย่างที่ระดับอายุ 19 ปี เพียงระดับอายุเดียว ในขณะที่ช่วงวัยเด็กมีตัวแทนกลุ่มอายุถึง 3 กลุ่ม ทำให้น่าหนักในการเปรียบเทียบพัฒนาการระหว่างช่วงวัยเด็กกับช่วงวัยรุ่นไม่เพียงพอ

ในประเด็นเรื่องเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพลงที่ใช้ในงานวิจัยของ Cunningham et al. (1988) มีคำพูดและเสียงประกอบ ซึ่งอาจส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างสามารถระบุความรู้สึกจากคำพูดและเสียงประกอบ มิใช่ระบุความรู้สึกจากการฟังดนตรีในทำนองที่ให้ความรู้สึก สุข เศร้า โกรธ และ กลัว Dolgin & Adelson (1990 cited in Kratus 1993) จึงได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของดนตรีที่มีเนื้อร้องและไม่มีเนื้อร้องประกอบ ว่ามีผลต่อความสามารถในการระบุอารมณ์ เศร้า สุข สนุกสนาน และโกรธของกลุ่มตัวอย่างอย่างไร จากผลการศึกษาวิจัยยืนยันได้ว่าคำพูดหรือเนื้อร้องที่มีอยู่ในเพลงมีอิทธิพลต่อความสามารถในการรับรู้อารมณ์หลังจากฟังดนตรี ซึ่งหมายความว่าคนที่กลุ่มตัวอย่างสามารถระบุอารมณ์ได้ถูกต้องนั้นมิได้เกิดจากการระบุความรู้สึกหลังจากฟังดนตรีที่ใช้บันไดเสียงเมเจอร์และบันไดเสียงไมเนอร์

ดังนั้นงานวิจัยในช่วงต่อมาของ Kastner et al. (1990) จึงได้ตัดคำพูดและเนื้อร้องที่อยู่ในเพลงออกไป โดย Kastner et al. (1990) ได้ทำการศึกษาเรื่องการรับรู้ความแตกต่างของอารมณ์ในบันไดเสียงเมเจอร์ และบันไดเสียงไมเนอร์ ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้ให้กลุ่มตัวอย่าง อายุ 3-12 ปี ฟังเพลงที่ไม่มีคำพูดหรือเสียงประกอบ โดยให้กลุ่มตัวอย่างฟังเพลงที่อยู่ในบันไดเสียงเมเจอร์และบันไดเสียงไมเนอร์ หลังจากจบเพลงให้ชี้รูปใบหน้าทีแสดงสีหน้า สุข เศร้า โกรธ พอใจ จากงานวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีความสามารถในการรับรู้อารมณ์สุขและพอใจต่อบันไดเสียงเมเจอร์ และอารมณ์โกรธและเศร้าต่อบันไดเสียงไมเนอร์ที่ระดับอายุ 8 ปี แต่ในงานวิจัยชิ้นนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมดแค่ 38 คน ซึ่งมีจำนวนที่น้อยเกินไป จึงยังมีน้ำหนักไม่เพียงพอที่จะสามารถยืนยันได้ว่าเกิดพัฒนาการดังกล่าวที่อายุ 8 ปีจริง

ด้วยเหตุนี้ในงานวิจัยของ Terwogt & Grinsven (1991) จึงได้มีการเพิ่มกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้น โดยทำการศึกษาเรื่องการระบุอารมณ์ กลัว โกรธ สุข และ เศร้า ต่อการฟังดนตรีของเด็กอายุ 5 ปี 10 ปี และผู้ใหญ่ กลุ่มอายุละ 32 คน ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้มีการให้ผู้ใหญ่ ช่วงอายุ 21-64 ปี ทำการจัด

กลุ่มอารมณ์ก่อน พบว่าเด็กอายุ 5 ปี สามารถระบุอารมณ์สุขและเศร้าได้ ในขณะที่ เด็กอายุ 10 ปี และวัยรุ่นใหญ่สามารถตอบได้ถูกต้องทั้งสี่อารมณ์ แม้ว่าในงานวิจัยชิ้นนี้มีกลุ่มตัวอย่างที่เพิ่มมากขึ้น แต่ก็ยังพบเป็นการศึกษาในช่วงอายุที่ไม่ต่อเนื่อง ค่อมงานวิจัยของ Kratus (1993) ได้มีการศึกษาพัฒนาการในการตีความอารมณ์ในคนตรีของเด็กวัย 6-12 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่ต่อเนื่องแต่มีข้อขัดแย้งในการค้นพบคือไม่พบความแตกต่างในระดับพัฒนาการ Kratus ได้ให้คำอธิบายไว้ว่าการที่ไม่พบความแตกต่างอาจเป็นเพราะเด็กมีพัฒนาการมาแล้วตั้งแต่อายุ 6 ปี

นอกจากนี้ในงานวิจัยของ Kratus (1993) ยังได้ศึกษาเปรียบเทียบในปัจจัยเรื่องเพศที่มีผลต่อพัฒนาการในการรับรู้อารมณ์หลังจากฟังเพลง ในงานวิจัยนี้ก็ไม่พบความแตกต่างในเรื่องของปัจจัยในด้านเพศ ซึ่งในงานวิจัยก่อนหน้านี้ของ Hart (1973 cited in Gfeller, Asmus and Eckert, 1991) ก็ไม่พบข้อแตกต่างของปัจจัยเรื่องเพศเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hoffer (1985) ที่ได้กล่าวว่าไม่สามารถระบุได้ว่าเพศมีผลต่อความแตกต่างของระดับพัฒนาการในด้านการฟังดนตรี

งานวิจัยอีกชิ้นที่ทำการศึกษายเปรียบเทียบพัฒนาการทางด้านการรับรู้อารมณ์ต่อคนตรีในบันไดเสียงเมเจอร์และไมเนอร์ คืองานวิจัยของ Gregory, Worrall, & Sarge (1996) ที่ทำการศึกษากับเด็กอายุ 3-4 ปี จำนวน 40 คน เด็กอายุ 7-8 ปี จำนวน 28 คน ทำการทดลองโดยให้กลุ่มตัวอย่างฟังเพลงสำหรับเด็กที่คัดเลือกจาก The oxford nursery song book จำนวน 8 เพลง แบ่งเป็นเพลงที่มีบันไดเสียงเมเจอร์ 4 เพลง และเพลงที่มีบันไดเสียง ไมเนอร์อีก 4 เพลง ในการทดลองมีสองเงื่อนไขคือเงื่อนไขของบันไดเสียง และเงื่อนไขของการเรียบเรียงเสียงประสาน โดยแบ่งเครื่องมือเป็น 4 ชุดคือ

1. บันไดเสียงต้นแบบที่มีการเรียบเรียงเสียงประสาน
2. บันไดเสียงต้นแบบที่ไม่มีการเรียบเรียงเสียงประสาน
3. บันไดเสียงที่มีการเปลี่ยนหมวดจากคนตรีที่เป็นบันไดเสียงเมเจอร์ไปเป็นไมเนอร์ไมเนอร์ไปเป็นเมเจอร์ และมีการเรียบเรียงเสียงประสาน
4. บันไดเสียงที่มีการเปลี่ยนหมวดจากคนตรีที่เป็นบันไดเสียงเมเจอร์ไปเป็นไมเนอร์ไมเนอร์ไปเป็นเมเจอร์ และไม่มีการเรียบเรียงเสียงประสาน

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยให้เด็กทดสอบทีละคนในกลุ่มอายุ 3-4 ปี และทดสอบทีละ 7 คนในเด็กกลุ่มอายุ 7-8 ปี เมื่อเด็กฟังเพลงจบ 1 เพลงให้เด็กชี้รูปใบหน้าที่แสดงอารมณ์ซึ่งมี 2 รูป คือ รูปใบหน้าที่แสดงอารมณ์เศร้า และรูปใบหน้าที่แสดงอารมณ์สุข ผลปรากฏว่าเด็กอายุ 7-8 ปี ตอบว่าเมเจอร์แสดงถึงอารมณ์สุข และ ไมเนอร์ แสดงถึงอารมณ์เศร้า ได้ถูกต้องมากกว่าเด็กอายุ 3-4 ปี และพบว่า เด็กมีระดับคะแนนในการรับรู้อารมณ์ต่อบันไดเสียงเมเจอร์มากกว่าบันไดเสียงไมเนอร์ และยังพบอีกว่าเด็กสามารถรับรู้อารมณ์ต่อคนตรีที่มีการเรียบเรียงเสียงประสานได้ดีกว่าคนตรีที่ไม่มีเสียงประสาน จากการค้นพบดังกล่าวสรุปได้ว่าการเรียบเรียงเสียงประสานนั้น มีอิทธิพลต่อพัฒนาการในการรับรู้อารมณ์ต่อบันไดเสียงคนตรี

ในเรื่องของระดับอายุของการเกิดพัฒนาการในการรับรู้อารมณ์ต่อบันไดเสียงดนตรีในงานวิจัยของ Gregory et al. (1996) นี้สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ คือ เด็กจะเกิดพัฒนาการในการรับรู้อารมณ์ต่อบันไดเสียงดนตรีในช่วงอายุ 7-8 ปี และยังคงสอดคล้องกับความเห็นของ Runkle & Eriksen (1976) ที่ได้กำหนดตารางพัฒนาการด้านการฟังดนตรีของวัยเด็กไว้ว่า เด็กจะมีเริ่มความสามารถในการแยกแยะความแตกต่างระหว่างดนตรีที่ใช้บันไดเสียงเมเจอร์และดนตรีที่ใช้บันไดเสียงไมเนอร์เป็นองค์ประกอบที่ระดับอายุ 6-7 ปี ส่วน Bergethon & Boardman, 1979 ได้กำหนดตารางพัฒนาการด้านการฟังดนตรีของวัยเด็กไว้ว่า เด็กจะเริ่มมีความสามารถในการแยกแยะความแตกต่างระหว่างดนตรีที่ใช้บันไดเสียงเมเจอร์และดนตรีที่ใช้บันไดเสียงไมเนอร์เป็นองค์ประกอบที่ระดับอายุ 6-8 ปี

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพัฒนาการในการรับรู้อารมณ์ต่อบันไดเสียงดนตรี ขณะนี้ยังไม่พบที่มีการรายงานการวิจัยในเรื่องดังกล่าว

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาพัฒนาการในการรับรู้อารมณ์ต่อบันไดเสียงดนตรีในเด็กอายุ 4-8 ปี

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ดนตรีในการวิจัยนี้ หมายถึง เพลงสำหรับเด็กที่ไม่มีเนื้อร้อง
2. บันไดเสียงดนตรี หมายถึง โครงสร้างของตัวโน้ตที่ประกอบขึ้นเป็นเสียงดนตรี และมีผลเป็นแรงจูงใจให้เกิดอารมณ์ ความรู้สึก ในงานวิจัยนี้ แบ่งบันไดเสียงดนตรีเป็น 2 ชนิด ดังนี้
 - 2.1 บันไดเสียงดนตรีเมเจอร์ หมายถึง โครงสร้างของตัวโน้ตที่ประกอบขึ้นเป็นเสียงดนตรี และมีผลเป็นแรงจูงใจให้เกิดอารมณ์สุข สดใส สนุกสนาน สบายใจ ร่าเริง
 - 2.2 บันไดเสียงดนตรีไมเนอร์ หมายถึง โครงสร้างของตัวโน้ตที่ประกอบขึ้นเป็นเสียงดนตรี และมีผลเป็นแรงจูงใจให้เกิดอารมณ์เศร้าสร้อย หม่นหมอง หดหู่ เหงา ซึมเศร้า
3. ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ต่อบันไดเสียงดนตรี ในงานวิจัยนี้แยกเป็นสองด้านดังนี้

3.1 ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ต่อบันไดเสียงเมเจอร์

วัดได้โดย ให้เด็กระบุอารมณ์สุข สดใส สนุกสนาน สบายใจ ร่าเริง จากการเลือกใบหน้าแสดงสีหน้าสุข สดใส เมื่อได้ฟังดนตรีที่มีบันไดเสียงเมเจอร์ ได้อย่างถูกต้องเป็นจำนวน 4 ใน 5 ของเพลงที่ฟัง

3.2 ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ต่อบันไดเสียงไมเนอร์

วัดได้โดย ให้เด็กระบุอารมณ์เศร้าสร้อย หม่นหมอง หดหู่ เหงา ซึมเศร้า จากการเลือกใบหน้าแสดงสีหน้าเศร้า หม่นหมอง เมื่อได้ฟังดนตรีที่มีบันไดเสียงไมเนอร์ ได้อย่างถูกต้องเป็นจำนวน 4 ใน 5 ของเพลงที่ฟัง

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นกลุ่มเด็กอายุ 4-8 ปี จำนวนทั้งสิ้น 150 คน แบ่งเป็น 5 กลุ่มอายุ อายุละ 30 คน
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ อายุของเด็ก
 - 2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ต่อบันไดเสียงดนตรีของเด็ก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการในการรับรู้อารมณ์ต่อดนตรีของเด็กไทย
2. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ปกครอง ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจถึงความสามารถในการรับรู้อารมณ์ต่อดนตรีของเด็กแต่ละวัย เพื่อที่จะส่งเสริมความสามารถทางการเรียนรู้ด้านดนตรีของเด็กให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
3. เป็นแนวทางในการพัฒนาบทเพลงให้เหมาะสมกับวัยของเด็กทั้งในเชิงธุรกิจและด้านการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความสามารถทางอารมณ์และสติปัญญาต่อไป
4. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจ ได้ทำการศึกษาและค้นคว้าต่อไป